

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.20>**Віталій Парагайло,**

аспірант кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА НА ВИВЕЗЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ З УКРАЇНИ

На підставі норм чинного національного законодавства проаналізовані особливості адміністративної процедури з оформлення права на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з території України. Сформульовано власне узагальнююче тлумачення адміністративної процедури, під якою слід розуміти встановлений нормами адміністративного права порядок розгляду органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ щодо реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Визначено основні стадії адміністративної процедури в досліджуваній сфері: подача заяви (клопотання) на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з території України; перевірка документів, що подаються заявником. З'ясовано, що для того щоб вивезти з території України культурні цінності, необхідно визначити, чи справді предмет, що планують до вивезення або тимчасового вивезення з території України, є культурними цінностями. Приналежність предметів до культурних цінностей визначається за результатами державної експертизи культурних цінностей. Відсутність довідки про проходження державної експертизи унеможливує реалізацію адміністративної процедури щодо вивезення культурних цінностей з України. Зроблено висновок, що з метою оптимізації адміністративної процедури щодо оформлення права на вивезення (тимчасове) вивезення культурних цінностей з території України необхідно: регламентувати процедуру подачі заяви (клопотання) з усіма необхідними документами для вивезення (тимчасового) культурних цінностей у електронній формі з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг; уніфікувати наявні реєстри, що містять інформацію про культурні цінності в Україні, провести їх оновлення; активізувати роботу зі створення єдиного Державного реєстру культурних цінностей, який би містив вичерпний перелік усіх об'єктів, які підпадають під вказану категорію; оптимізувати адміністративні процедури щодо вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей; розширити перелік тих культурних цінностей, вивезення яких підпадає під заборону (або ж прописати більш складну процедуру їх вивезення) з метою запобігання незаконному вивезенню культурних цінностей з території України.

Ключові слова: державна експертиза, наукова експертиза, електронні документи, електронний документообіг, митний кордон України.

Постановка проблеми. Існування кожної держави, її історичний розвиток має багато проявів, одним з яких можна визначити наявність у неї культурних цінностей. Саме завдяки їх виникненню, існуванню та збереженню закладаються основи державності, національної ідентичності та самосвідомості народу. Однією з важливих ознак правової та демократичної держави є не тільки формування шанобливого ставлення до культурних та історичних пам'яток народу, а й створення дієвої системи їх збереження та охорони. Одну з перших позицій у вказаному питанні займають адміністративні процедури вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Адміністративні процедури є пред-

метом наукового аналізу та інтересу таких провідних вітчизняних та зарубіжних учених-адміністративістів, як: В. Авер'янов, Д. Бахрах, О. Бандурка, Д. Галліган, В. Галуцько, Є. Демський, О. Кузьменко, В. Тимошук та ін. Водночас адміністративні процедури з оформлення права на вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з України натеper у науці адміністративного права перебувають на початковому етапі вивчення, що і зумовлює актуальність та необхідність їх дослідження.

Метою статті є аналіз стадій адміністративної процедури з оформлення права на вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з України.

Виклад основного матеріалу. В умовах реформування науки та галузі адміністративного права адміністративні процедури виокремлюються в окремий інститут права із властивими лише йому поняттями, термінами та нормами. Зважаючи на важливість та актуальність дослідження адміністративних процедур, вченими навіть обговорюється можливість формування окремої галузі права адміністративних процедур [1, с. 7].

Дефініція «адміністративна процедура» є відносно новою категорією у вітчизняній науці адміністративного права. Вона тісно пов'язана із поняттями «адміністративний процес» та «адміністративне провадження». Варто вказати, що на тепер відсутній нормативно-правовий акт, який би давав законодавче визначення адміністративним процедурам. Водночас обговорення ведуться на рівні окремих законопроектів. Так, у проекті Адміністративно-процедурного кодексу України було запропоновано таке визначення: адміністративна процедура – це визначений законодавством порядок адміністративного провадження, а адміністративне провадження визначається як сукупність послідовно здійснюваних адміністративним органом процедурних дій і прийнятих процедурних рішень з розгляду та вирішення адміністративної справи, що завершується прийняттям адміністративного акта і його зверненням до виконання [2].

Розглянемо наукові підходи до визначення адміністративної процедури, що є в доктрині адміністративного права. Так, на думку В. Галуцька, адміністративні процедури – це встановлений законодавством порядок розгляду і розв'язання органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [3, с. 276]. В. Тимошук пропонує таке визначення адміністративної процедури: встановлений законодавством порядок розгляду та вирішення адміністративними органами індивідуальних адміністративних справ [4, с. 24]. О. Миколенко розглядає адміністративну процедуру як врегульовану адміністративно-процедурними нормами послідовність дій суб'єктів нормотворчої і правозастосовної діяльності, структурованих відповідними процедурними відносинами щодо прийняття нормативно-правових актів управління та вирішення адміністративних справ [5, с. 29]. Наведені визначення адміністративних процедур вказують насамперед на такі визначальні їх аспекти, як встановлення нормами адміністративного права

певного послідовного порядку дій, що здійснюються компетентними органами публічної адміністрації.

Аналіз наявних підходів до розуміння поняття «адміністративна процедура» дає змогу сформулювати власне узагальнююче його тлумачення: під адміністративною процедурою слід розуміти встановлений нормами адміністративного права порядок розгляду органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ щодо реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Будь-яка адміністративна процедура має свою внутрішню структуру, будову. З огляду на багатоаспектність та багатоплановість поняття «адміністративна процедура», логічним є її розуміння як сукупності окремих складових частин, якими і можуть вважатися стадії. Перед тим, як розглянути стадії адміністративної процедури з оформлення права на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з України, необхідно провести загальнотеоретичний аналіз указанного поняття.

У науці адміністративного права стадії адміністративної процедури тлумачаться як послідовно взаємозамінні операції, що логічно пов'язані між собою та спрямовані на забезпечення здійснення адміністративної процедури [6, с. 221]. Окремі вчені вважають, що стадія є найголовнішим елементом у структурі адміністративної процедури, яка в найзагальнішому вигляді визначається як певний період, ступінь у розвитку відповідного процесу, що має власні якісні особливості [7, с. 339]. Значно більше уваги розумінню та дослідженню стадії приділено в адміністративно-процесуальній науці. Зокрема, значна кількість сучасних учених у царині адміністративного процесу визначають стадію як відносно відокремлену, обмежену часом і логічно пов'язану сукупність процесуальних дій, спрямованих на досягнення певної мети та вирішення відповідних завдань конкретного адміністративного провадження, що характеризується певним колом суб'єктів і закріплюється в процесуальних актах [8, с. 192; 9, с. 214].

Проблема визначення кількості стадій адміністративної процедури не має одностайності та уніфікованості серед учених. Так, Д. Бахрах виокремлює 3 стадії адміністративної процедури: перша стадія – це стадія збору необхідної інформації, її фіксування й аналізу; друга стадія – прийняття обґрунтованого акта – закінчується оформленням рішення, що передбачає його остаточне редагування, підписання, присвоєння акту порядкового номера та ін.; доведення

рішення до відома виконавців, зацікавлених осіб є початком його виконання, що становить зміст третьої стадії адміністративної процедури [10, с. 608–609].

Зважаючи на плюралізм думок стосовно кількості стадій адміністративної процедури, вважаємо за доцільне навести слушну тезу Н. Губерської про те, що кількість стадій адміністративної процедури безпосередньо залежить від конкретних обставин [11, с. 13]. Водночас, як зазначає вчена, можна визначити загальні стадії, які властиві всім адміністративним процедурам. До таких стадій вона відносить стадію відкриття адміністративної справи; стадію розгляду адміністративної справи; стадію перегляду адміністративної справи; стадію виконання рішення в справі [11, с. 14].

Найбільш ґрунтовним з огляду на сучасні тенденції розвитку науки адміністративного права є виокремлення таких стадій адміністративної процедури, як: підготовка справи до розгляду; розгляд і вирішення справи; оформлення адміністративного акта, його доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб; перегляд адміністративного акта [12, с. 221]. Саме на такі стадії адміністративної процедури ми будемо спиратися у нашому дослідженні надалі.

Розглянемо більш детально вказані вище стадії адміністративної процедури співвідносно до процедури оформлення права на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з України.

Першою стадією можна визначити підготовку справи до розгляду, як першу стадію адміністративної процедури, яка, на нашу думку, включає в себе такі етапи (підстадії):

1. Подача заяви (клопотання) на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з території України.

Заява (клопотання) подається заявником особисто або через представника і підлягає обов'язковій реєстрації відповідно до правил діловодства в день її надходження до державного органу. Зразок заяви на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з території України має чітко встановлену форму, яка затверджена наказом Міністерства культури України «Про затвердження зразків заяв щодо видачі, переоформлення, видачі дублікату, анулювання свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України та повідомлення про відмову в його видачі» від 14.04.2014 р. № 210 [13].

Подача заяви (клопотання) на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з України натепер можлива лише у письмовій (паперовій) формі. З метою удо-

сконалення цього етапу адміністративної процедури вважаємо за необхідне регламентувати належним чином можливість подачі документів в електронному вигляді на сайті відповідного органу публічної адміністрації з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг. З огляду на перелік необхідних документів, можна констатувати реальну можливість їх подачі в електронному вигляді, що значно полегшить вказаний процес насамперед для осіб, які звертаються за отриманням такого дозволу.

2. Перевірка документів, що подаються заявником.

Чинне національне законодавство містить вичерпний перелік документів, які необхідно подати разом із заявою (клопотанням). Так, відповідно до п. 2.1. Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України № 258 від 22.04.2002 до клопотання додаються [14]:

– документ, що посвічує заявника: для фізичної особи – паспорт громадянина України, тимчасове посвідчення особи громадянина України, паспорт громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичний паспорт, службовий паспорт, посвідчення особи моряка, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон; для юридичної особи – копія довідки про присвоєння коду за ЄДРПОУ. Таким чином, подати заяву на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей має право лише громадянин України, що є цілком логічно та виправдано, оскільки унеможливує зловживання в процесі вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України іноземцями.

– документ, що підтверджує право власності заявника на культурні цінності.

Окрім того, для різних об'єктів, що підпадають під ознаки культурних цінностей, передбачений окремий перелік додаткових документів. Так, у разі вивезення смичкових інструментів та смичків додатково подаються паспорти на них установленого зразка. Під час вивезення музичних інструментів подаються два примірники списків згідно з додатком 3 Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України № 258 від 22.04.2002; друкованих видань – згідно з додатком 4 Інструкції; предметів філателії – згідно з додатком 5 Інструкції; по два примірники кольорових фотографій кожної культурної цінності

розміром 13x18 см (крім предметів філателії, нумізматики, боністики та фалеристики, надання фотографій на які не потрібно). Наявність додаткових документів для подачі клопотання пояснюється особливістю тих чи інших об'єктів культурних цінностей.

Останнім документом, який необхідний для отримання дозволу на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з території України, є висновок державної експертизи.

Для того щоб вивезти з території України культурні цінності, необхідно визначити: чи справді предмети, що плануються до вивезення або тимчасового вивезення з території України, є культурними цінностями. Приналежність предметів до культурних цінностей визначається за результатами державної експертизи культурних цінностей. Відсутність довідки про проходження державної експертизи унеможлиблює реалізацію адміністративної процедури щодо вивезення культурних цінностей з України. Більше того, відмова власника подати на державну експертизу заявлені до вивезення культурні цінності розглядається як відмова власника від їх вивезення. Проведення державної експертизи культурних цінностей являє собою другу стадію досліджуваної нами адміністративної процедури – розгляд і вирішення справи.

Правовою основою проведення державної експертизи культурних цінностей в Україні є низка міжнародних та національних нормативно-правових актів, серед них – Міжнародна конвенція від 14 листопада 1970 року «Про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності» [15]; Закон України № 1068-XIV від 21 вересня 1999 року «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» [16]; Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2003 № 1343 «Про Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення» [17]; Наказ Міністерства культури і мистецтва України № 258 від 22 квітня 2002 року «Про затвердження Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України» [18]; Наказ Міністерства культури України № 267 від 31 березня 2017 року «Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» [19].

Ініціювати проведення державної експертизи культурних цінностей може будь-яка фізична або юридична особа, яка подала

відповідну заяву на її проведення до уповноваженого на це органу. Строк проведення експертизи визначений законодавством і залежить від ступеня її складності та становить до 30 календарних днів від дати прийняття заяви та об'єктів на експертизу (п. 14 Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України [18]).

Одним із найбільш важливих питань адміністративних процедур з вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України є визначення суб'єктів проведення державної експертизи культурних цінностей. Її проводять державні установи, заклади культури, інші організації, яким надано право проведення такої експертизи згідно з переліком, затвердженим наказом МКУ від 31.03.2017 р. № 267 [19]. Аналіз вказаного підзаконного акта дає підстави констатувати, що проведення державної експертизи культурних цінностей проводиться на основі предметної їх належності: предмети образотворчого мистецтва, предмети декоративно-ужиткового мистецтва, меморіальні пам'ятки, рукописні книги та друковані видання, предмети нумізматики, фалеристики, медальєрики, предмети філателії, холодна та вогнепальна зброя, предмети техніки, музичні інструменти, предмети археології, природничі пам'ятки, архівні документи, включаючи кіно-, відео-, фоно-, фотодокументи.

Проведення державної експертизи культурних цінностей є платною адміністративною послугою, розмір плати за здійснення якої державні установи, заклади культури, інші організації визначають самостійно. Розміри плати (тарифи) за проведення державної експертизи культурних цінностей, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2003 р. № 1343, застосовуються для проведення державної експертизи культурних цінностей структурними підрозділами державних органів.

Якщо за результатами державної експертизи культурних цінностей визначено, що предмети є культурними цінностями, то необхідно отримати свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України. Отримання свідоцтва і є третім етапом досліджуваної нами адміністративної процедури вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей – оформлення адміністративного акта (видача свідоцтва).

Вказаний документ фактично є юридичною підставою для дозволу на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей

з України. Варто зазначити, що законодавче визначення поняття «свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України відсутнє. У проєкті Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку оформлення права на вивезення та тимчасове вивезення культурних цінностей» від 3.01.2012 р. зазначається, що свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України – дозвільний документ встановленого зразка, який підтверджує право власника на вивезення або тимчасове вивезення заявлених культурних цінностей і який є підставою для пропуску вказаних у ньому культурних цінностей через митний кордон України [20]. Вважаємо, що закріплення нормативного визначення зазначеного вище поняття є необхідним і дасть змогу уникнути неузгодженості в оформленні та у процедурі видачі.

Порядок видачі свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей або відмови в його видачі, переоформлення, анулювання, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 р. № 963 [21], визначає процедуру видачі (відмови у видачі) суб'єкту господарювання, переоформлення, анулювання свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей. Під суб'єктом господарювання в такому разі ми розуміємо будь-яку юридичну особу незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізичну особу, яка займається господарською діяльністю. Таким чином, отримати свідоцтво про право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей може як фізична, так і юридична особа.

Вказаний порядок передбачає, що суб'єкт господарювання, який має намір вивезти або тимчасово вивезти з території України культурні цінності, або уповноважена ним особа подає письмову заяву про видачу свідоцтва до центру надання адміністративних послуг. У контексті проведення адміністративно-правової реформи в Україні, одним з пріоритетних векторів якої є діяльність центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), варто передбачити реальну можливість отримання свідоцтв про право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України на місцевому рівні таких центрів.

На першій стадії адміністративної процедури з оформлення свідоцтва на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з України необхідно враховувати і той факт, що законодавство містить перелік заборонених для вивезення об'єктів. Так, відповідно

до ст. 14 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» вивезенню не підлягають: 1) культурні цінності, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання; 2) культурні цінності, включені до Національного архівного фонду; 3) культурні цінності, включені до Музейного фонду України [16]. Таким чином, на тепер є три окремі затверджені переліки, в яких можуть міститися відомості про об'єкти, що є культурними цінностями та які заборонені для вивезення (тимчасового вивезення). Така ситуація значним чином ускладнює процес видачі свідоцтва на вивезення чи їх заборону. Більше того, як вказують дослідники, єдиного Державного реєстру національного культурного надбання досі не сформовано. Міністерство культури України нині активно працює над створенням Державного реєстру нерухомих пам'яток України, перелік об'єктів якого оприлюднено на офіційному вебсайті Міністерства. Натомість на цьому ж сайті взагалі не має відомостей про Державний реєстр національного культурного надбання [22]. Вважаємо за доцільне активізувати роботу зі створення єдиного, уніфікованого переліку культурних цінностей, які заборонені для вивезення (тимчасового вивезення), а також узгодити правові колізії стосовно існування Державного реєстру національного культурного надбання та Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Нами вже був зазначений перелік тих культурних цінностей, вивезення яких забороняється українським законодавством. Проте вказана законодавством заборона не має абсолютного характеру, оскільки вивезення таких об'єктів можливе в окремих випадках. Такі культурні цінності можуть бути тимчасово вивезені з території України для: експонування на виставках; реставрації; проведення наукової експертизи; у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю.

Підставою тимчасового вивезення культурних цінностей з території України є свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей. Порядок видачі вказаного документа передбачений та має чітко встановлений зразок. Для тимчасового вивезення культурних цінностей з території України обов'язковим, окрім свідоцтва, є погодження з МКУ (щодо культурних цінностей, занесених до Державного реєстру національного культурного надбання та/або включених до Музейного фонду України) або з Укрдержархівом (щодо культурних цінностей, включених до Національного архівного фонду).

Особливістю адміністративної процедури тимчасового вивезення культурних цінностей з території України є чітко встановлений часовий критерій. Тимчасовість у такому разі означає, що такі культурні цінності мають бути повернені. У цьому контексті варто зазначити, що чинне законодавство не містить жодних часових обмежень для тимчасового вивезення культурних цінностей. Проект Закону «Про переміщення через державний кордон України культурних цінностей» передбачає часові обмеження лише у разі тимчасового вивезення культурних цінностей для реставраційних робіт. Так, ч. 5 ст. 5 декларує, що загальний строк митного режиму «переробка за межами митної території» з метою реставрації культурних цінностей за кордоном не може перевищувати 1826 днів [23]. На нашу думку, необхідним є доповнення чинного законодавства у контексті встановлення чітких часових обмежень у разі тимчасового вивезення культурних цінностей таким чином: у разі тимчасового вивезення для експонування на виставках – на період проведення виставки; для проведення наукової експертизи – на період наукової експертизи за умови, що такий період не перевищує розумні строки; для реставрації – на період до 5 років; у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю – на період театральних гастролей, концертів і т.ін., чітко визначених затвердженим їх графіком.

Висновки

З метою оптимізації адміністративної процедури з оформлення права на вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей з території України видається необхідним: регламентувати процедуру подачі заяви (клопотання) з усіма необхідними документами для вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей у електронній формі з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг; уніфікувати наявні реєстри, що містять інформацію про культурні цінності в Україні, провести їх оновлення; активізувати роботу зі створення єдиного Державного реєстру культурних цінностей, який би містив вичерпний перелік усіх об'єктів, які підпадають під вказану категорію; оптимізувати адміністративні процедури щодо вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей; розширити перелік тих культурних цінностей, вивезення яких підпадатиме під заборону (або ж прописати більш складну процедуру їх вивезення) з метою запобігання незаконному вивозу культурних цінностей з території України.

Список використаних джерел:

1. Бойко І. Базові категорії права адміністративних процедур. *Адміністративна процедура: особливості формування української концепції*: матеріали круглого столу, м. Харків, 15 вересня 2017 р. Харків: Національна академія правових наук України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017. С. 7–13.
2. Васильев А.М. О правоприменении в процессуальной сфере. *Проблемы соотношения материального и процессуального права*. Москва: Юрид. лит., 1980. 256 с.
3. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44893.
4. Адміністративне право України: навчальний посібник, у 2 т. / Галуцько В.В., Олефір В.І., Пихтін М.П. та ін.; за заг. ред. В.В. Галуцька. Херсон, 2011. Т. 1: Загальне адміністративне право. 320 с.
5. Миколенко О.І. Місце адміністративного процедурного права в системі юридичних знань та системі права України: автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 40 с.
6. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / автор-упорядник В.П. Тимошук. Київ, 2003. 496 с.
7. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
8. Социологический энциклопедический словарь / ред.-координатор Г. Осипов. Москва: Инфра-М; Норма, 1998. 488 с.
9. Бандурка О. Адміністративний процес: підручник для вищих навчальних закладів / О. Бандурка, М. Тищенко. Київ: Літера ЛТД, 2002. 288 с.
10. Административное право Украины: учебник для студентов высших учебных заведений юридических специальностей / Ю. Битяк, В. Богущкий, В. Гарашук и др.; под ред. проф. Ю. Битяка. 2-е изд., перераб. и доп. Харьков: Право, 2003. 576 с.
11. Бахрах Д. Административное право: учебник для вузов / Д. Бахрах, Б. Россинский, Ю. Стариков. 3-е изд., пересмотр. и доп. Москва: Норма, 2007. 816 с.
12. Губерська Н.Л. Стадії адміністративних процедур: поняття й види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 32 (3). С. 11–15.
13. Про затвердження зразків заяв щодо видачі, переоформлення, видачі дублікату, анулювання свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України та повідомлення про відмову в його видачі: Наказ Міністерства культури України від 14.04.2014 № 210. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/RE25279?an=1>.

14. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України : Наказ Міністерства культури України від 22.04.2002 № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0571-02>.

15. Про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності: Міжнародна конвенція від 14 листопада 1970 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_186.

16. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999 № 1068-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14>.

17. Про Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2003 № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1343-2003-%D0%BF>.

18. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України : Наказ Міністерства культури і мистецтва України від 22.04.2002 № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0571-02>.

19. Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій,

яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей : Наказ Міністерства культури України від 31.03.2017 року № 267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0529-17>.

20. Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку оформлення права на вивезення та тимчасове вивезення культурних цінностей» від 3 січня 2012 року. URL: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/270930;jsessionid=0AEF6050BB728FDCD0F79A2588AE727C.app1.

21. Про затвердження Порядку видачі свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей або відмови в його видачі, переоформлення, анулювання : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 963. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2015-%D0%BF>.

22. Мишак І. Нормативно-правове забезпечення формування державного реєстру національного культурного надбання та шляхи його вдосконалення в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 19–24.

23. Проект Закону «Про переміщення через державний кордон України культурних цінностей» від 08.02.2018 № 8021. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH66T00A.html.

Based on the norms of the current national legislation, the peculiarities of the administrative procedure concerning the registration of the right to export (temporary export) of cultural property from the territory of Ukraine are analyzed. A general summary interpretation of the administrative procedure is formulated, which should be understood as the procedure for review by the public administration bodies of individual administrative cases concerning the implementation and protection of the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities established by the rules of administrative law. The basic stages of the administrative procedure in the investigated sphere are defined: application (petition) for export (temporary export) of cultural property from the territory of Ukraine; verification of documents submitted by the applicant. It is revealed that in order to remove cultural values from the territory of Ukraine it is necessary to determine whether the objects planned for export or temporary export from the territory of Ukraine are indeed cultural values. The affiliation of objects to cultural values is determined by the results of the state examination of cultural values. The lack of a certificate of state examination makes it impossible to implement an administrative procedure for the removal of cultural property from Ukraine. It is concluded that in order to optimize the administrative procedure regarding the registration of the right to export (temporary) the export of cultural property from the territory of Ukraine, we consider it necessary: to regulate the procedure for filing an application (petition) with all necessary documents for the export (temporary export) of cultural property in electronic form in compliance with the requirements of the legislation on electronic documents and electronic document circulation; unify existing registers containing information about cultural values in Ukraine and update them; to intensify work on creation of a single State Register of Cultural Values, which would contain an exhaustive list of all objects that fall under this category; to optimize administrative procedures for the export (temporary export) of cultural property; to expand the list of cultural property whose export will be subject to a ban (or to order a more complicated procedure for their export) in order to prevent the illegal export of cultural property from the territory of Ukraine.

Key words: state expert examination, scientific examination, electronic documents, electronic document flow, customs border of Ukraine.